

Bezoekadres
Stadhuis, Amstel 1
1011 PN AMSTERDAM

Postbus 202
1000 AE AMSTERDAM
Telefoon 020 552 3200
Fax 020 552 3670
Teksttelefoon 020 620 9279
www.amsterdam.nl

Gemeente Amsterdam

Lodewijk Asscher
wethouder

Retouradres: B&W, Postbus 202, 1000 AE AMSTERDAM

commissie WIJ

Datum	8 januari 2010
Behandeld door	Adelien de Koster
Doorkiesnummer	020 251 8056
E-mail	a.de.koster@dmo.amsterdam.nl
Onderwerp	stand van zaken ontwikkeling Ouder-en-Kindcentra

Geachte leden van de commissie WIJ,

Mede namens collega-wethouder Vos wil ik u graag informeren over de ontwikkeling van de Ouder-en-Kindcentra. Hiermee kom ik ook tegemoet aan de toezegging in het preadvies op het initiatiefvoorstel van de raadsleden Bos en Ulichki over het "gat tussen jeugdzorg en jeugdbeleid".

Het afgelopen jaar is er veel gebeurd in de Ouder-en-Kind Centra (kortweg OKC's) in Amsterdam. Ze zijn op weg om hét laagdrempelige en outreachende centrum rond opvoeden, opgroeien en preventieve gezondheidszorg voor alle ouders en jeugdigen in Amsterdam te worden.

Landelijk: Centrum voor Jeugd en Gezin 0-23 jaar

Elke gemeente is verplicht een Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) op te zetten. Deze plicht wordt binnenkort vastgelegd in de Wet op de Jeugdzorg. Het Centrum voor Jeugd en Gezin moet worden ingericht als een herkenbaar laagdrempelig inlooppunt waarin de organisaties die de jeugdgezondheidszorg en het preventief jeugdbeleid uitvoeren, hun werk in samenhang aanbieden. Dit bevordert de snelheid waarmee hulp of steun kan worden geleverd. Gemeenten worden wettelijk verantwoordelijk voor sluitende samenwerkingsafspraken tussen de instanties die samenwerken in een CJG. Zij ontvangen geld uit de Brede doeluitkering Centrum voor Jeugd en Gezin (BDU CJG) om een Centrum voor Jeugd en Gezin te realiseren. De BDU CJG is een meerjarige uitkering voor 2008 tot en met 2011. De BDU CJG wordt in 2010 geëvalueerd. Als uit de evaluatie blijkt dat er een landelijk dekkend netwerk van CJG is gerealiseerd, dan wordt het beschikbare bedrag structureel toegevoegd aan het Gemeentefonds.

Voor een CJG is een basismodel opgesteld, dat ook wettelijk wordt vastgelegd. Een CJG biedt ondersteuning aan zoals staat omschreven in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) in de vijf functies van het preventieve jeugdbeleid:

- informatie en advies
- signalering
- verwijzen naar het totale lokale en regionale hulpaanbod
- licht pedagogische hulp
- coördinatie van zorg.

Het wordt verplicht het consultatiebureau en de jeugdarts in de structuur van het CJG op te nemen, evenals een schakel met Bureau Jeugdzorg en het onderwijs.

Mogelijk zullen de taken van het CJG in de toekomst nog worden uitgebreid. In het kader van de evaluatie van de Wet op de Jeugdzorg zijn diverse voorstellen gedaan voor een wijziging van het jeugdzorgstelsel. Zo stelt de notitie 'Van Klein naar Groot' die op verzoek van de VNG is opgesteld voor: "Alle vormen van ondersteuning en hulp *op vrijwillige basis* komen onder de verantwoordelijkheid van gemeenten." De minister van Jeugd en Gezin verwacht in februari te komen met een kabinetsvisie over de zorg voor jeugd.

Amsterdam: Ouder-en-Kindcentrum

De landelijke vormgeving van de Centra voor Jeugd en Gezin is gebaseerd op de Ouder-en-Kindcentra (OKC's) die sinds 2000 worden opgezet in Amsterdam. Amsterdam was dus een voorloper op dit gebied en had in de periode 2003-2006 in alle veertien stadsdelen al OKC's opgericht die zich richtten op de allerjongsten: ouders en kinderen, van zo vroeg mogelijk in de zwangerschap tot schoolgaand (- 9 maanden tot 4 jaar). De nauwe samenwerking met verloskundigen en kraamverzorgenden die in die periode is ontstaan is uniek (want niet overgenomen in het landelijke model) en geeft Amsterdam een stevige basis voor vroegsignalering. De wettelijk vereiste ontwikkeling naar 23 jaar sluit daar op aan.

Het OKC is de spil in het gemeentelijke preventieve jeugdbeleid. Inzet is om alle ouders en jeugdigen te bereiken met een breed aanbod met een positieve boodschap. Van daaruit kan vervolgens ook een aanbod op maat geboden worden voor ouders en jongeren met specifieke vragen en problemen.

In de eerste fase van de OKC-ontwikkeling in Amsterdam (tot eind 2006) was er een stedelijk projectteam OKC gepositioneerd bij de GGD Amsterdam. Vanaf 2008 is er een nieuw projectteam OKC aan de slag gegaan, aangestuurd door een ambtelijke stuurgroep, waarin zowel GGD, DMO als stadsdelen participeren. De stadsdelen hebben hierin de regie. In 2010 zal het projectteam afbouwen naar een kleine ondersteuningsunit.

Bestuurlijk ligt de verantwoordelijkheid bij het Bestuurlijk Koppel Jeugd en Gezin. Hierin hebben drie portefeuillehouders van de stadsdelen zitting, evenals de wethouder Zorg en de wethouder Jeugd en Onderwijs, in de huidige portefeuilledeling tevens regiobestuurder Jeugdzorg.

Streven is dat de Jeugdgezondheidszorg (0-4 jaar) en de financiële middelen per 2011 worden gedecentraliseerd aan de stadsdelen. De stadsdelen blijven verantwoordelijk voor de OKC's, de centrale stad stelt kaders en monitort de uitvoering. De uitwerking hiervan vindt plaats in het kader van de heroverweging OKC/JGZ, onderdeel van de besluitvorming Verbetering Bestuurlijk Stelsel. Hierover wordt u te zijner tijd geïnformeerd.

Wat is er al?

Locaties

Amsterdam heeft de keuze gemaakt om het OKC door te ontwikkelen vanuit een netwerkmodel. De OKC's in Amsterdam zijn samenwerkingsverbanden. Er is niet de ambitie om het OKC aanbod vanuit één instelling te organiseren (zoals sommige andere gemeenten doen). Wel is het streven dat de kernpartners onder één dak hun diensten aanbieden. Voor de OKC's is een concept programma van eisen voor de huisvesting ontwikkeld. Daarin staat hoeveel m² nodig zijn om een volwaardig OKC te realiseren.

Eind 2009 is in elk stadsdeel minimaal 1 OKC met een aanbod voor -9 maanden tot 4 jaar, de komende jaren wordt dit uitgebreid naar 12 jaar (2010) en 23 jaar (2011). In het eindstreefbeeld zijn er in de stad minimaal 19 en maximaal 25 OKC's voor -9 maanden tot 23 jaar. Er zijn momenteel 6 locaties die aan de eisen voldoen en 9 nieuwbouw- of verbouwplannen in uitvoering. Naar de huidige inzichten zullen er dan nog 6 tot 10 locaties moeten worden gerealiseerd. De feitelijke fysieke mogelijkheden en beschikbaarheid van middelen na 2010 zullen in hoge mate bepalen in hoeverre het streefbeeld kan worden gerealiseerd. In het afgelopen jaar zijn op diverse locaties OKC's geopend, veelal in mooie historische gebouwen. Zie hieronder het voorbeeld van Westerpark.

Beschrijving OKC Westerpark

Het OKC zit een mooi gebouw aan het begin van het Westerpark. Het gebouw is net opgeleverd en alles ziet er strak en vrolijk uit. Het gebouw heeft twee etages. Bij binnenkomst links bevindt zich de balie met de balie-assistent en de JGZ-assistent. Dicht bij de ingang bevindt zich ook de spel-inloop waar ouders met kinderen komen spelen (er wordt geen speelgoed uitgeleend), met een doorloop naar de Opvoedwinkel. Verder bevindt de JGZ 0-4 jaar zich op deze etage. Er is een speciale wachtruimte voor de JGZ 0-4 jaar. Er is een keuken voor het personeel waar eventueel ook cursussen kunnen worden gegeven. Boven zit de schoolgezondheidszorg, Home Start en flexplekken. Er is op deze etage een aparte kamer voor de OKC-manager en een aparte kamer voor de regiomanager JGZ.

Het JongerenServicePunt bevindt zich aan de overzijde van de weg, net buiten het park. Het is gevestigd in een oud 'industriële pand'. Met strakke schilderingen en straattaal op de muur en hoge plafonds met buizen heeft het gebouw een stoere uitstraling die aansluit bij de doelgroep. Het is een open gebouw, wat uit een grote ruimte beneden bestaat en een grote overloop met kamer op de eerste etage.

Basispakket OKC -9 maanden tot 23 jaar

Dankzij de lange voorgeschiedenis van het OKC was Amsterdam (voor zover wij weten als enige gemeente tot nu toe) in staat om gedetailleerde afspraken te maken over het aanbod in het OKC. In 2008 is een Basispakket OKC opgesteld in samenwerking met stadsdelen, diensten en instellingen in het veld. Dit Basispakket beschrijft het minumpakket dat overal in Amsterdam aangeboden moet worden vanuit de OKC's. Het is vastgesteld in door het College van B&W (april 2009) en de Dagelijks Besturen van de stadsdelen. Volgens de 80/20 regel kunnen stadsdelen daarnaast een pluspakket samenstellen, afgestemd op de behoeften van hun eigen populatie. Het Basispakket OKC bestaat uit:

Basistakenpakket Jeugdgezondheidszorg (raadsbesluit 11 maart 2009) bestaande uit een landelijk uniform deel (bijvoorbeeld Preventieve Gezondheidsonderzoeken en Rijksvaccinatieprogramma) en een specifiek stedelijk deel (bijvoorbeeld huisbezoek op indicatie en deelname zorgbreedteoverleg primair onderwijs);

- *Informatie en advies* (bijvoorbeeld Groeigids, balie OKC, pre- en postnatale voorlichtingsbijeenkomsten);
- *Signalering en overdracht* (bijvoorbeeld signalering door verloskundigen, Samen Starten, overdracht naar basisschool);
- *Toeleiding* (bijvoorbeeld de schakel met geïndiceerde jeugdzorg);
- *Kortdurende ondersteuning* (bijvoorbeeld Triple P niveau 2 en 3, competentietrainingen voor kinderen en jongeren);
- *Coördinatie van zorg* (bijvoorbeeld aansluiting jeugdnetwerken 12+ en aanpak multiprobleemgezinnen).

Invoering van het Basispakket gebeurt door de OKC managers in dienst van de stadsdelen, allereerst voor de leeftijdsgroep -9 maanden tot 4 jaar, vervolgens tot 12 jaar en tenslotte tot 23 jaar. Om een uniforme uitvoering te bevorderen zijn 57 onderdelen van het Basispakket beschreven in productbeschrijvingen. De overige 15 volgen in de eerste helft van 2010.

Positief Opvoeden

Met de zeer brede implementatie van het opvoedondersteuningsprogramma Triple P (Positive Parenting Program) heeft Amsterdam een effectieve methode om ouders te ondersteunen bij het opvoeden. In de afgelopen drie jaar zijn 855 medewerkers van jeugdinstituten, van peuterspeelzaal tot ambulante jeugd GGZ, getraind in een passend uitvoeringsniveau (niveau 2-5) van Triple P. Bijkomende winst is dat medewerkers uit diverse organisaties elkaar beter weten te vinden. Gezamenlijke trainingen, gezamenlijk uitvoeren van groepsprogramma's en vooral een gemeenschappelijke taal in de opvoedondersteuning hebben ertoe geleid dat, zonder enige organisatorische verandering, de aansluiting tussen de medewerkers van het Ouder- en Kind Centrum en de geïndiceerde (jeugd)zorg verbeterd.

Daarnaast wordt op grote schaal niveau 1 van Triple P uitgevoerd onder de titel 'Positief Opvoeden'. Door middel van posters, tipkranten, berichten in huis-aan-huisbladen en een website wordt de kennis vergroot die ouders hebben over opvoeden en opvoedondersteuning. De website www.positiefopvoeden.nl, die ook online opvoedadvies biedt, wordt maandelijks door 62.000 ouders bezocht. Onderzoek laat zien dat een onverwacht hoog percentage van 72% van de ouders op de hoogte is van Positief Opvoeden. De campagne helpt om praten over opvoeden en hulp vragen bij opvoeden gewoner te maken.

Om de informatie-uitwisseling te bevorderen ontvangen alle OKC-medewerkers regelmatig een OKC Nieuwsflits en is er een Digitaal Centrum (extranet) opgezet waar alle achterliggende informatie is na te lezen. Voor het komende jaar (2010) komt de nadruk in de communicatie te liggen op de gebruikers van het OKC: een uniforme huisstijl, een gezamenlijke OKC website en een campagne om de bekendheid van het OKC te vergroten.

Schakels: aanpak multiprobleemgezinnen, onderwijs en jeugdzorg

Ook opgenomen in het Basispakket maar voor een groot deel nog in ontwikkeling zijn drie schakelfuncties van het OKC; de schakel met de aanpak van multiprobleemgezinnen, de schakel met het onderwijs en de schakel met Bureau Jeugdzorg.

Schakel met de aanpak multiprobleemgezinnen

In het OKC wordt ook een deel van de aanpak multiprobleemgezinnen (MPG) uitgevoerd, via de *coördinator risicogezinnen*. De MPG-aanpak wordt ingezet om te voorkomen dat meerdere hulpverleners ongecoördineerd binnen een gezin werken. Kenmerkend voor de aanpak is dat hulp-, zorg- én dienstverleningsorganisaties, volwassenenzorg én jeugdzorg, gemeenten én stadsregio, gestructureerd samenwerken. Het gezin staat centraal en krijgt hulp op maat. Waar nodig wordt er een gezinsmanager aangesteld om het gezin te ondersteunen. De MPG-aanpak en de samenwerkingsafspraken zijn bijeen gebracht in een convenant, inclusief privacy protocol, dat op 27 november 2008 door de stadsregio en BJAA is getekend. De uitgangspunten van de MPG aanpak zijn besproken in de vergadering van de raadscommissie WIJ op 3 december 2009.

Schakel met het onderwijs

Vanuit de voorgenomen wetgeving maakt ook het Zorgadviesteam in het onderwijs deel uit van het Centrum voor Jeugd en Gezin. In Amsterdam is dit vormgegeven door het zorgbreedte-overleg op de basisscholen en het zorgadviesteam op de scholen voor voortgezet onderwijs. Deze zorgstructuur in het onderwijs is nog in ontwikkeling, vooral in het primair onderwijs. Deelname van de jeugdgezondheidszorg aan deze zorgstructuur is al langer geregeld maar een volledige aansluiting tussen het aanbod van het OKC en van de scholen is nog in ontwikkeling.

Schakel met Bureau Jeugdzorg

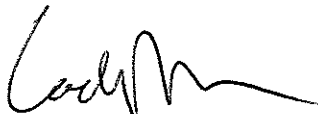
Het OKC leidt gezinnen, indien nodig, toe naar Bureau Jeugdzorg, voor indicatiestelling jeugdhulpverlening of voor jeugdbescherming. Hierbij wordt gewerkt aan vereenvoudiging of zelfs ontheffing van indicatiestelling om ouders snel en laagdrempelig jeugdzorg te kunnen bieden. In de Stadsregio Amsterdam is een plan van aanpak afgesproken om de aansluiting jeugdbeleid-jeugdzorg optimaal te laten verlopen. Per regio wordt hiervoor in de loop van 2010 een uitvoeringsplan opgesteld. Vragen die daarbij aan de orde zijn:

- Wat dienen gemeenten wat betreft informatie en advies, signalering, licht-pedagogische hulp en zorgcoördinatie (inclusief opschalingsmodel) minimaal op orde te hebben om de toeleiding naar de geïndiceerde zorg goed te kunnen vormgeven?
- Waar liggen daarbij de grenzen van het lokale aanbod en de geïndiceerde jeugdzorg?
- Wat heeft het lokale veld nodig van Bureau Jeugdzorg om de benoemde taken zo goed mogelijk uit te voeren en de aansluiting tussen het lokale veld en de geïndiceerde jeugdzorg zo efficiënt mogelijk te laten zijn?

De antwoorden op deze vragen moeten resulteren in een gezamenlijke vraag van de gemeenten in de stadsregio Amsterdam aan Bureau Jeugdzorg. Met als uiteindelijk doel tijdige signalering en hulp aan ouders en kinderen in een zo vroeg mogelijk stadium van probleemontwikkeling, door een sluitende en permanente lijn van opvoed- en opgroei-ondersteuning.

Al met al kunnen we constateren dat de landelijke ontwikkelingen rond het Centrum voor Jeugd en Gezin, waaronder de financieringsstromen vanuit het rijk, voor Amsterdam op het goede moment kwamen om de doorontwikkeling van de Ouder-en-Kindcentra een extra stimulans te geven. Collega Marijke Vos en ik hebben er vertrouwen in dat de invulling van het aanbod tot 23 jaar, in én vanuit het OKC (bijvoorbeeld op de scholen) de komende jaren zal leiden tot een laagdrempelig ondersteuningsaanbod voor ouders, kinderen en jeugdigen.

Hoogachtend,

Lodewijk Asscher

Wethouder Financiën, Economische Zaken, Onderwijs, Jeugdzaken en Inburgering